

▲ KÜRÐ xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

DIPLOMAT

H.Əliyev

www.Diplomata-kurdi.com

№ 03 (151), 23-29 yanvar, Çiliya paşın - sal 2012
 Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
 Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti, 40 qəpik
 Hêjaye

**Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman? Qədim Avropanın xaçpərəstləri, | Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
 Qurtarmış İslamı çox ağır dardan! | Yüz illər sındırmış göy məscidləri. | Kürdün dərgahına daim baş əyər.**
 Səbahəddin Eloğlu

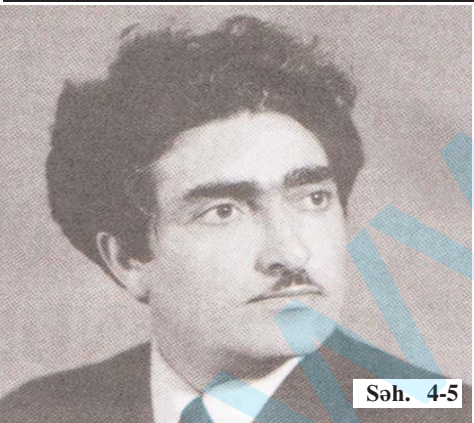

İlham Əliyev Gəncədə "Qala" kompleksinin tikinti işlərinin gedişi ilə maraqlanmışdır

Президент Барзани принял министра экономики Турции

Курдское Государственное Образования

HÜSEYNİN DƏRDİ, YAXUD QƏM ŞERİ

Памяти Казим Мухаммеда

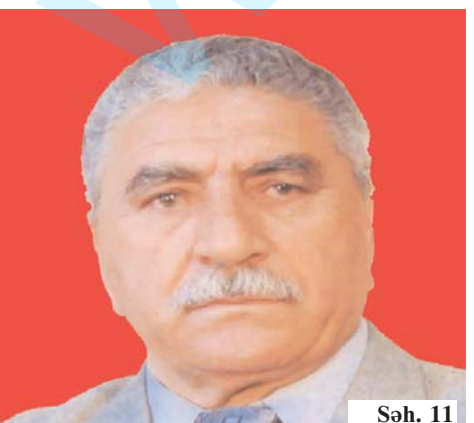
Учредительное собрание НКА курдов Саратовской области «Загрос»

Dê Yekrêzî, Çaksazî û Xizmet armanca Hikûmeta Nû be

Делегация парламента Курдистана посетит семьи погибших во время авианалета в Улудере

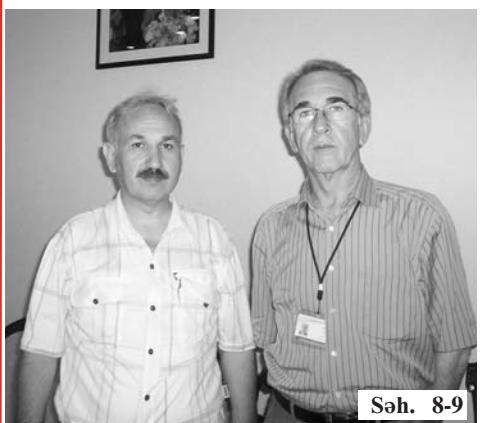
XWEZİL, ROKÊ, BIÇÛYAMA CEM OCALAN

Eutelsat приостановил вещание РОЖ ТВ

Li parlemena Tirkiyê gotûbêjên 'Kurd û Kurdistanê'

DAMEZIRANDINA 13-SALIYA "KURDISTAN TV" PÎROZBE

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən sayımızda

Həsən bəy Rumlu göstərir ki: «Həmin müharibədə Qasım bəyin 10 min nəfərlik qoşununa qarşı, Xan Məhəmməd Ustaclunun yalnız 2 min nəfər qoşunu vuruşdu və qalib gəldi» (59, 95-96). Bidlisi Xan Məhəmməd Ustaclunun qalib gəlmə səbəbini öz əsərində belə izah edir: «Xan Məhəmməd Ustaclu Süleymani Kürd tayfasının başçısı Mir Diyaəddin (Ziyaəddin) ilə qohum oldu. Buna görə də Süleymani tayfası qılınc gücü ilə Diyarbəkiri qorudu və Saro Qaplan öldürüldü (76, 265). Kürdüstan ərazisində baş verən bu müharibələrdə ən çox kürd xalqının məhv olduğunu güman etmək olar.

Qazi Əhməd Qəzvini yazır ki: «Bu məğlubiyyətdən sonra Əlaəddövlə Zülqədər 14 min qoşun toplayıb, böyük oğlu Qur Şahrux və kiçik oğlu Əhməd bəyi həmin qoşuna bəşçi təyin etdi. O, bu böyük qüvvəni yenə də Diyarbəkiri üzərinə göndərdi, lakin məğlub oldu» (101, 270-71). Əlaəddövlə 1515-cü ilə qədər müstəqilliyini saxladı. Lakin həmin ildə Kürdüstan ərazisi I Sultan Səlim tərəfindən işğal edilərkən vuruşmada öldürüldü (48, 146; 102, 119).

I Şah İsmayıl Diyarbəkiri əyalətini və ona tabe olan bir sıra qala və əmirlikləri işğal etdi. Lakin o, bununla kifayətlənməyib Əkil, Mösul, Səncər, Mardin, Ərzincan, Xarput, Ərciş və bir sıra başqa əmirlikləri də müharibə yolu ilə aldı. Şah Çəməşkezək vilayətini işğal etmək üçün Nürəli xəlifənin başçılığı ilə oraya qoşun göndərdi, lakin həmin vilayətin əmiri Hacı Rüstəm bəy müqavimət göstərmədi və öz əmirliklərini Qızılbaşlara təslim etdi. O, hələ 1503-cü ildə Sultan Bayezidin Səfəvilər əleyhinə olan təklifini də rədd etmişdi. Bundan sonra Şah İsmayıl tərəfindən Ərzincan vilayətinə hakim olan Nürəli Xəlifə, həm də Çəməşkezək hakimi oldu, sonra Eraq əmirliyi Əhməd bəydən zorla alındı.

Şah Cəzirə əyalətini işğal etmək üçün üç dəfə oraya qoşun göndərdi, lakin hər dəfə məğlub edildi. «Şərəfnamədə» göstərildiyinə görə Cəzirə hakimi Əmir Şərəf yalnız bir vuruşmada şah qoşunlarından 1700 nəfər öldürmüş və çoxlu əsir almışdı (76, 124). Lakin Əmir Şərəfin ölümündən sonra onun qardaşı Şah Əli bəy I Şah İsmayıla tabe oldu.

Şah İsmayıl Səfəvi kürd əmirliklərini işğal etdiyi zaman (1505-ci il) 12 nəfər adlı-sanlı kürd əmiri Şah İsmayıla tabe olmaq məqsədilə böyük hədiyyələrlə Xoy və Təbriz tərəfə hərəkət etdi. Bidlisi yazır ki: «Kürdüstan əmirləri Təbrizə çatan kimi şahın əmrilə zəncirlənib həbsə alındılar» (76, 125). Həmin ildə 11 nəfərdən ibarət ikinci bir qrup kürd əmirləri Təbrizə Şah İsmayıla tabe olmağa getdilər. Onların taleyi də əvvəlki 12 nəfərin taleyi ilə birləşdi. Bu əmirlərdən bəziləri yalnız Çaldıran müharibəsi (1514) zamanı imkan tapıb Kürdüstana gələ bildilər.

Beləliklə, I Şah İsmayıl Səfəvi istila etdiyi əmirliklərdən başqa, həbsə aldığı əmirlərin də torpaqlarını Qızılbaş sərkərdələrinə tapşırırdı. Bidlisinin yazdığına görə «O, Cəzirə əyalətini Xan Məhəmməd Ustaclının qardaşı Ulaş bəy, Əkil əmirliyini Mənsur bəy və Bidlis vilayətini də əvvəl Qurd bəy, sonra isə Əvəz bəy tapşırırdı» (76, 125-416).

I Şah İsmayıl Səfəvinin Kürdüstandakı mənfi siyasəti, Təbrizə gedən kürd əmirlərinin kollektiv surətdə həbs edilməsi, Kürdüstan ərazisinin Qızılbaş sərkərdələrinə verilməsi və bu sərkərdələrin kürdlərə nisbətən mənfi münasibətləri, kürdlərlə Qızılbaşlar arasındakı dini ixtilafı artırırdı. Bütün bunların hamısı Səfəvi hökumətinə qarşı Kürdüstanda böyük narazılığa səbəb oldu.

Məhz belə bir şəraitdə Kürdüstandakı siyasi istiqamət Osmanlı hökumətinin xeyrinə olaraq dəyişdi. Bir sıra kürd əmirləri daha Səfəvilər sarayına deyil, sultan sarayına meyl etdilər. Bu hadisədə həm

osmanlıların, həm də kürdlərin arasındakı dini təəssüb böyük rol oynadı.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz nəticəni Bidlisi öz əsərində belə yazır: «Qızılbaşların zülmündən cana gələn kürd əmirləri I Sultan Səlim xana tabe olmağa başladılar» (76, 252).

Osmanlı hökuməti mövcud şəraitdən dərhal istifadə etmək üçün Mövlana24 İdrisi Bidlisini Kürdüstana göndərdi və kürd əmirlərini sultan tərəfə cəlb etməyi ona tapşırırdı. Milliyyətçə kürd olan Mövlana İdris öz dövrünə görə mükəmməl təhsil almış və vaxtı ilə Ağqoyunluların katibi olmuşdur. O, kürd əmirləri arasında böyük nüfuz malik idi. Buna görə də onun sultan xeyrinə apardığı təbliğat baş tutdu, bir də bəzi kürd əmirləri öz irsi əmirlik hüququnu saxlamaq üçün sultan hökumətinə tabe olmağa çox həvəs göstərirdilər. Onlar belə hesab edirdilər ki, sultan hökuməti həmişəlik olaraq onların irsi əmirlik hüququnu təmin edəcəkdir. Bəzi tayfa başçıları öz əmirlik hüququnu həddindən artıq sevdikləri üçün sonralar da müstəqillik uğrunda gedən mübarizənin başçısı oldular (1530-1585-ci illərdə).

«Şərəfnamədə»dəki məlumatla görə həmin dövrdə 20 nəfərdən artıq kürd əmiri Mövlana İdrisin vasitəsilə I Sultan Səlim xana məktub göndərib, ona tabe olduqlarını bildirdilər (76, 416). Bundan başqa, sultan hökuməti bəzi kürd əmirlərinə pul və vəzifə vəd etməklə onları öz tərəfinə cəlb etdi. Kürdüstandakı bu hazırlıq işi başa çatdıqdan sonra I Sultan Səlim Səfəvilər hökuməti əleyhinə açıq müharibəyə başladı. Bəzi tədqiqatçıların yazdığına görə sultanın bu hərbi səfərinə 46 kürd əmiri öz silahlı qüvvəsi ilə iştirak etmişdir (89, 44).

I Sultan Səlim 1514-cü ildə Azərbaycan və Ermənistan üzərinə hücum edərək, Çaldıran çölündə I Şah İsmayılı məğlub etdi.

Bidlisi I Sultan Səlimin Azərbaycan və Ermənistanı olan bu yürüşünü kürd əmirlərinin xahişi ilə baş verdiyini qeyd edir (76, 416). Halbuki bu müharibənin əsas səbəbini dövrün iqtisadi-ictimai və siyasi ziddiyyətlərində axtarmaq lazımdır.

Çaldıran qələbəsindən sonra Kürdüstanda Sultanın nüfuzu daha da artdı. Bidlisi yazır ki: «Çaldıran müharibəsindən sonra Qızılbaşların nüfuzu Kürdüstanda zəiflədi. Kürdüstan və Diyarbəkiri Osmanlı sultanlarının əlinə keçdi (76, 267). Çünki Çaldıran müharibəsindən sonra I Sultan Səlim əvvəlcə Kürdüstan məsələsini həll etmək qərarına gəldi. O, Azərbaycan səfərindən qayıdan zaman, Mövlana İdris Bidlisi kürd əmirləri adından sultana bildirdi ki, əmirlər öz irsi vilayətlərini Qızılbaşlardan geri almaq və əmirlər arasından bir nəfərin bəylərbəyi olmasını xahiş etdilər. Mövlana əlavə edərək göstərdi ki, «Kürd tayfaları bir-birinə itaət edən deyildirlər. Yaxşı olar ki, sultan öz adamlarından birini onların üzərində bəylərbəyi təyin etsin». «Şərəfnamədə»dəki məlumatla görə sultan bu təklif ilə razılaşdı və Məhəmməd ağa Çavuşbaşını (Biqlu Məhəmməd ağa adı ilə də məşhurdur) Diyarbəkiri bəylərbəyi və Kürdüstan ordusunun baş komandanı təyin etdi (76, 417), sonra ona pašalıq ləğbi verdi. Qazi Əhməd Çaldıran müharibəsindən sonra Kürdüstanda davam edən vuruşmadan bəhs edərək yazır: «Biqlu Çavuş adı ilə məşhur olan türkmən Mustovfi Diyarbəkiri almağa göndərildi» (101, 247).

Beləliklə, XVI əsrin əvvəlində baş verən Osmanlı-İran müharibəsi Kürdüstan torpağında davam etdi. Bu müharibədə vaxtı ilə irsi əmirliyi əldən çıxan və yaxud Səfəvilər dövlətindən narazı olan kürd əmirləri daha fəal iştirak edirdi. I Sultan Səlim Kürdüstan müharibəsinin ümumi rəhbərliyini Məhəmməd paşaya və Mövlana İdrisə tapşırırdı.

Sulaqzadə yazır ki: «Təbrizdən qayıdan zaman, sultanın mənzur-nəzərini cəlb edən və xanədanı Ali Osmanın xeyrxahı olan müvərrix Mövlana İdris Bidlisi... Əkrad ümərəsini padşah ali nəjada tabe

etmək üçün Kürdüstan vilayətinə hərəkət etdi» (85, 378-379). Beləliklə, Çaldıran müharibəsinin ardı Kürdüstanda davam edirdi.

«Kürd və Kürdüstan tarixi» adlı kitabın müəllifi Məhəmməd Əmin Zəki Diyarbəkiri hakimi Xan Məhəmməd Ustaclunun Çaldıran müharibəsindən sonra Diyarbəkiri əyalətinə gəldiyini qeyd edir (117, 176). Lakin mənbələrdə göstərilir ki, «Xan Məhəmməd Ustaclu Çaldıran müharibəsində həlak olduğu üçün 1514-cü ildə I Şah İsmayıl Səfəvi onun qardaşı Qara xanı Diyarbəkiri hakimi təyin edir və Kürdüstan müharibəsində Qızılbaş ordusuna Qara xan başçı təyin olunur (85, 378). Qara xanın ixtiyarında 5 min nəfər Qızılbaş ordusu ilə Diyarbəkiri daxil olmaq istədikdə əhali ona mane oldu. Çünki Diyarbəkiri artıq Osmanlı hökumətinə tabe olmuşdu. Qara xan Mardin vilayətində özünü möhkəmləndirərək buradan düşməne qarşı yürüşə başladı. Hər iki ordu arasında Üisibin yaxınlığında «Qoç hasarı» deyilən yerdə müharibə başlandı. Bidlisi qeyd edir ki: «həmin müharibədə Ruzəki tayfasından Tac Əhməd, Qasım Əndaki, Mir Şahhüseyn Kisani, Mir Seyfəddin və Ömər Candar...öldürüldü» (76, 417). Bu vuruşmada kürdlərdən bir çoxunun yaralandığı və əsir alındığı da «Şərəfnamədə»də qeyd edilmişdir. Kürdüstanın bir sıra vilayətlərində müharibə şiddətlə davam edirdi. Ərciş qalası bir ildən artıq Qızılbaşların mühasirəsində qaldı.

Tədqiqatçıların yazdığına görə həmin mühasirə zamanı 15 min nəfərdən çox kürd döyüşçüsü və Osmanlı qoşunu məhv edilmişdi. Mardin qalasının müdafiəsi Süleyman xan Ustacluya (Qara xanın qardaşıdır) tapşırılmışdı. Mardin şəhəri dəfələrlə əldən-ələ keçdi, lakin Qızılbaşlar təslim olmadı və Kürdüstan müharibəsi uzandı. Məhz ona görə də 1516-cı ildə I Sultan Səlim kürd vilayətlərini istila etmək üçün qəti tədbir gördü. O, Anadolu ordusuna başçılıq edən Şadi paşanı Mardine və Trabzon hakimi Mustafa paşanı isə 10 min nəfərlik qoşunu ilə Ərzincana göndərdi. Həsən Rumlu yazır ki: «Cəməşkezək hakimi Nürəli xəlifə Ərzincan nahiyəsində Mustafa paşa ilə qarşılaşdı. Baş verən müharibədə Mustafa paşa qalib gəldi və Nürəli xəlifə öldürüldü» (59, 154). Lakin Bidlisi bu hadisədən bəhs edərək Nürəli xəlifənin Mustafa paşa tərəfindən deyil, Pir Hüseyinin başçılıq etdiyi kürdlər tərəfindən öldürüldüyünü qeyd edir (76, 167-168). Biza görə Kürdüstan tarixini diqqətlə tədqiq edən Bidlisinin verdiyi bu məlumat daha artıq həqiqətə uyğundur.

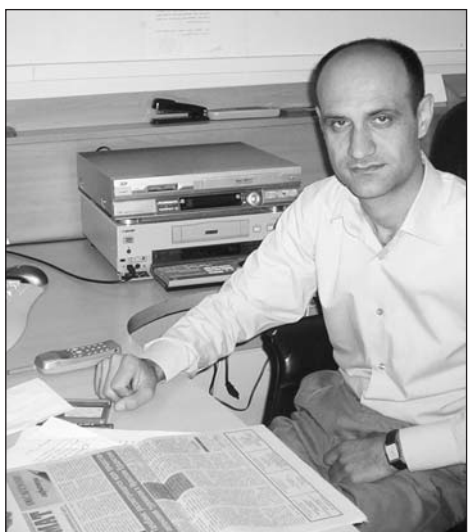
Ardı var

DAMEZIRANDINA 13-SALIYA

Em hê xwandevean bûnê hesretê dengê radiyoa Yêrêvanê û rojnama "Rîya teze" bûn. Paş wextiya, xwandeveanê kurdên Sûriyayê, Tirkîyayê, Îraqê, Îranê dihatin li Sovêteye berê, wusa jî li Azerbaycanê dixwandin. Ewana rojname û kovarên kurdî dihanîn û nava xwandeveanan belav dikirin. Me der bareyê Kurdistanê, buyerên rojê li Kurdistanê çi diqewimî em agahdar dibûn. Dewr

derbazbû kasêtên kurdî derketin. Dengbêjên şorşevan Şivanê Perwer, Meryem Xan, Eysêşana Elî, Ehmed Arif Cizrayî, Gulustana Perwer û gelek dengbêjên gelên kurd stiranên şorşkeriyê distiran û gel hişyar dikirin. Dewleta sovête belav bû, li rûbarê cîhanê pir guhartin çebûn. Cara ewlîn têlêvîzîyona "Mêd TV" vebû. Ronakbîr û gellên kurd şabûneke çawa xewna şevan bibînin. Deng û

rengên gelê kurdan û Kurdistanê belavî cîhanê bû. gelê kurd bi rîya "Med-TV"-ê bû netewîyeke yek-buyî. Sal derbasbun, bi rêya Melle Mistefa Barzanî û bi serokatîya Mesud Barzanî, bi qewata xwîna şehîdên gelên kurd, bingeha dewleta Kurdistanê azad hat daynîn û gel piştî pir djwarîyan "şerbeta" Azadîyê dem kir. Şahî piştî şahîyê qismetî gelên meyî kevhar bû. Di sala 1999-a bi nabê şîrîn,

“KURDISTAN TV” PÎROZBE

welatê gelê kurda Kurdistan “KÛRDISTAN TV”-ê hat damezirandinê. Derî bona rewşên bîr, helbestvan, nivîskar, hunermendên kurdên cîhanê vebû. Em jî cara ewlîn ji Azerbaycanê çûne Kurdistanê şîrîn û bûne mêvanê Rêvebirê giştî ya “Kurdistan-TV”-ê rêzdarê hêja kek Karwan Akreîyî. Kek Karwan nêzikê mehekî ez mêvan kirim û min hemû bajar û gundên Kurdistanê zîyaret kir û hes-

retên salan şîrîn-şîrîn welatê xwe gerîyam. Hemû karmendên têlêvîzyonê bi rêz harîkarîya me dikirin. Ez her çûnê Kurdistanê Azad, “Kurdistan-TV”-ê dihesifnim çawa cîyê xebata xwe. Sûpas kek Karwan û hemû xebatkarên “Kurdistan-TV”-ê bona hemû tiştî. Kurdistanê Azad buye cî û warê rewşên bîrên devrayî Kurdistanê, “Kurdistan-TV”-ê buye dengê gelê kurdên cîhanê. -” Kurdistan-TV”-

ê bila 13-salîya we bi pêl û baskbe, bila bi dengê teker û korên gelê cîhanê hişyar bin, kurdên meyî nijat parêz ji xewna bindestîyê rabin.

Şikir idi 18-e kanalên asîmanî mil dane millê we, bona yekbuna her çar parçên Kurdistanê berxwe didin.

Bila ew roj bibê wekî, em salvegera “Kurdistan-TV”-ê li Kurdistanê yek buyî Azad derbas bikin.

Qadir Qaçax

Əvvəli ötən sayımızda

Pîvanaciwanî têtneiyasîne
Sêdemêt diyartête zanîne
Li gîrnîjînûlipêkenîne
Demê girînûrondik barîne
Nexasme demê ji xew rabîne
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

D' Busirmanîye da xalekageşe
Perastyê bera yê serbi heşe
Omerî îmanne b' berêreşe
Cizîrî bi îhrambilez dimeşe
Çûna min digel wî jiboLaleşe
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Neteweyî l'dwîv hindek mercane
Biaxûxelkekêwulatvane
Bihestû nest ûhevîfitalane
B'ezman û cilik ûdîrokane
Mercênpêtivîmetev têdane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê
Wulatêtêda b'navê Kurdane
Berî dîrokê melêjiyane
Evropitirîşêstmilyonane
Hewswîji Farisû Erebane
L' rexekî Ermen rexek j' Turkane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ev wulatêmenavKurdistane
Nîv milyon kîlometir pîvane
Hêla dirêjî û pehniyêbizane
Li sîhî û pênc û pêncî û siyane
Pehnîlibîstûnehû çilane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Pirrpirzengîneev nîştimane
Çavpênerabîna dujminane
Tuxîb dormandor j' dagîrkerane
Îraq ûSurîûTurkîû Îrane
Sinûrek biçwîk d'gel Erminyane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Pêkhatina wulat ji deşt û çiyane
Av bi kanîû bi rwîbarane
Xudanajelekb'gelek corane
Çandinjikarek serekiyane
Me'den û pitrol pirrdinavdane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Laperêt dîrokêvedeb'xwîne
Faris, Turk, Ereb d'gelêk b' şerr bîne
Xwînaêkudûgelek riştîne
Dilêwan bo êkpirrkerbûkîne

Belê bo Kurda di êkgirtîne
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Her dêj' wulatîqeqşyêtdagîrker
Ereb ûTurk ûFarisêtxwînxwer
Xem û kovanûmeremûkeser
Keltorê wan yê genî û jeng çêker
Ji mejyê xelkê me zwînaçteder
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Tefrîsûte'rîb û tetrîkbîne

Pîtû zimanûnavvegirtîne
Cil û tîtal û hest ji me standîne
Mejîûhoşêtme dagîrkirîne
Rizgarya hizrêb' sanahîne
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Huner û keltor l' me jengî kirî ye
Heçyêviyaydagîrkerabirî ye
Mejyêkurdînyêbaşguhori ye
Ya vala nîştimanperwerî ye
Tijî oldarî ûeşîretî ye
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Wulatê Hemkêmaye l'bindestan
Turk ûFarisû Ereb lê semyan
Qeme û çequ û şîr bûyne derghevan
SîmêErzeromkirye du zîndan
Çar hebsêbertengl'rêkeftaLozan
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Wulatê Hemkê çar pênc parçene
B' eşîryê l'parçek parçên dî hene
B' oldarîhizir jêk di başiqene
Koçk û peristgehbalyozxanene
Astengêçarenivêsê mene
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ne bes axa me yaparçekirî
Mejyê mepêşaxêdagîrkirî
Tev keltorê me dizî û b'xo birî
Cil,ezman,pît,tîtal dabirî
Te'rîbûtefrîsûtetrîkkirî
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Pênc mîrgehî kurd xudanê wane
Navê ya êkê ji wan Erdelane
Yaduwê jî navê wê Babane
Ya sêyê jînavê wêSorane
Çarê Behdîna û pêncêBotane
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Diktatorîfêrgeha xofiroşiyê
Xêlekî rêkxistinaaxatiyê
Oldarîastengbo mirovatiyê
Her sê hawkêşe j'bo tepeseriyê
Mukum astengin j'boazadiyê
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

B'diktatoryetêderûnd'bîtnesax
Mejîdagîrd'bitpiştî hîngê ax
L'mirovîd'qurmiçin dil û nax
Lewanêherdem limeofûax
Belgenamedar d'bin çaşên kembax
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Olêt cîhanêûyêtkurdistanî
YehudîûMesîhî ûMusilmanî
Bûdayî û kunfuşyusîûZurvanî
Êzdiyati û Zerdeştî û Manî
Mîtrayî û Hindûsî û Mezdekyanî
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Cemşîdê pêşdadê kurdê dilsoz
Vedîf sal sê sed û şêst û pênc roz
Pêş duhizarû heft sala pîroz
Zistan û bihar, havînû payîz
Sersal despêd'kit binavênwroz

Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ereb, Turk, Faris, l' me dagîrkere
Heçya di şîyan da d'gel kurda şerre
J'neçarî berdan hindek devere
Keltorê wana bo me perwere
Rewşenbîrya wanherlêdadwere
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Milletêkurdeherdemnalenal
Betrapêr şîmşîr û rumû metal
Pêr top û tank û kîmya û nepal
Duhî Helebçe ûZêwe ûEnfal
Evrojîmejî pirrîqîrşûqal
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Mirov mirovêhelwêstvaniyê
Helwêst jî pêk têt jîqurbanîyê
Qurbanî nexte j'boazadiyê
Belê paazadij'nebûniyê
Gelek baştîre j'berelayiyê
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Newroza Kawey tîrojdaBaban
Ji Rehman paşay gehîşt Şemzînan
Ji 'Ubeyd'lay gehîşte Barzan
J' Barzanyê nemir hilbî serhildan
Evro xudan herêm û perleman
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Demê hevbendî ya kesayetî
Mukumtir bî ji ya netewayetî
Eger berjewendiyatevayetî
Bî gorî berjewendiya taybetî
Ma çewa bêt kirinkurdayetî
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Neşêyn şad bibîn bo wulate bwîkê
Ta Kurdistanêbidîneb' berwîkê
Sehke Mekdunî û Selahedînkê
ZarowêtYûnaniyal'mîyûzîkê
Yêt me fêr eşîreyê û cizîkê
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Husabikurda dikin yariya
L' rojhelat ne kurd pişkek ji Ariya
L' rojavay bêpişk kirin j' cinsiya
L' bakurî ne Kurd lêTurkêçiya
L' başûrî ji OmerîûHemdaniya
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ji çaldêran takucîhangêriyê
Serpêhatî l'dwîfserpêhatiyê
Nuke jîhevendiya oldariyê
Hestû nestaeşîretgeriyê

Mukumtîre ji yakurdayetiyê
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Xelîcê Faris yêheyçînîne
XelîcêEreb gunehk nîne
Sedda Etaturk navekşîrîne
B'bineÎslamî razî nebîne
Cilkû navkurdîgunehkarîne
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ereb û Turk ûFarisbi kerb û kîn

Xala lawaza Kurda dîtiye dîn
ErebîjîKurdekîtişt dikirrîn
Got "yus'idnîîhnaîxwanbiddîn"
Kurdî got "lêş mubilgaz û panzîn"
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Çequ ûşîrûqeme ûruma
Herdem xisitîne ber serêt sima
Çavêt me qoqilandînebid'ma
Em razîbîneherwekîbuma
Me negotîyenexêryançima
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

PîrêkurdseydaMûsayêEnter
Gotî dêwerin bo Diyarbekir
Binêrrin turba şehîda ûyêtkafir
Ya kafira l'navzarowêt kiç û kurr
Ya şehîda jî tevErebêtgir
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Erebek li wulatê min hat kuştin
Namek li berwîkê hatibî dariştin
Me axek girtiye tev rex behîştin
Destkeftî hened' tijîûmiştin
Horî pîr hene sipî ûçavşînjîn
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Li çaxêbîst û êk vênesaxiyê
Derçûwê kulya mafperweriyê
Xudan belgenama nojdariyê
Belgenamedarb' endazyariyê
Hatiyekuştinb' ceşîkatiyê
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

D'bêjnexandevayevrorewşenbîr
Ji hesta nîştimanperweriyê yê dwîr
B'tînê berwîkbobiyehizirûbîr
Desthelat bo wî qeme û çequ ûşîr
Lew ta nukêjîherd'bîtenêçîr
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Kurdopêvîyebote êkrêzî
Dij bîbo qeme û şîr ûsernêzî
Xudan bilind û paqîj pirêzî
Yan bibe parçek j' axêpir rêzî
Yan jîparçekê vêtîparêzî
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Partaaxayî eşîretiyê
Dîwanxaneserkirdayetiyê
Jêderekjîyanataybetiyê
Her sefareta dagîrkeriyê
Ji bo kurdînyê kospek herdemî ye
Biyeawaza devûbilwîlê
Hemik hey lolo û Hemik hey lê lê

Ardî var

Konferansa kurdên Sûriyê yên liderve li Hewlêrê lidardikeve

Konferansa Kurdên Sûriyê Hewlêr - 2012

Avestakurd (Teybetî) - Bi piştgiriya seroktiya hikûmeta Kurdistanê Iraqê de û bi alîkariya Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê, konferansa kurdên Sûriyê yên li welatên derve di 27,28-1-2011 an de li bajarê Hewlêrê lidardikeve. Textmîn dibe ku wê serok Mesûd Barzanî bi gotinekê karê konferans veke û herweha wê şandek ji Komîteya Rêvebir ya Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê tê de amede bibe.

Dadgeha Tirk zimanê Erebi qebûl kir lê zimanê Kurdî red kir

Avestakurd - Li bakurê Kurdistanê bajarê Mêrdînê, piştî di encama operasyonên KCK'ê de hindêk BDP'î girtin û veguhastin dadgehê, li dagehê dema BDP'liyan xwestin parastina xwe bi zimanê Kurdî bikin, dadgehê daxwaza wan red kir. Li gorî çapemeniya Tirkîyê yek ji berpîrsên kevin yê BDP'ê Masha Akman daxwaz kir li şûna zimanê

Tirkî bi zimanê Erebi parastina xwe bike, dadgehê jî daxwaza wî bicîh anî lê li dijî parastina bi zimanê Kurdî derket.

Fransa bi fermî Serokê Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê vexwand

Avestakurd - Piştî welatê Bîrîtaniyayê bi fermî Serokê Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê Dr. Ebdulhekîm Beşar vexwand û bi fermî piştgiriya xwe bo Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê ragihand, welatê Fransayê jî bi fermî daxwaznameya vexwandinê ji Dr. Ebdulhekîm Beşar re weku

Serokê Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê vexwand. Berpîrsê Nivîsingeha Peywendiyên PDKSP (Al partî) yê li Herêma Kurdistanê Saîd Omer ji Avestakurd re ragihand ku, Wezareta Karê Derve ya Fransayê bi fermî Serokê Encûmana Niştimanî ya Kurdî li Sûriyê vexwand. Her wiha Omer got ku wê sibe (22/1/2012) birêz Dr. Ebdulhekîm Beşar li ser daxwaza Wezareta Karê Derve ya Fransayê li Fransayê hevdiînan bi berpîrsên bilind ên vî welatî re pêk bîne.

Şêx Newaf: Divê êlên Sûriyê çekan li dijî rêjîmê rakin

Avestakurd - Duh şêxê êla Begara li Sûriyê "Newaf Elbeşir" di hevpeyvîneke xwe de bi televîzyona Aljazeera re ji Stenbolê gotibû, ku

divê êdî êlên Sûriyê çekan li dijî rêjîma Sûriyê rakin û piştgiriya şoreşê û Artêşa Azad bikin. Herweha Elbeşir xwestibû ku doza Sûriyê bighe

Encûmana Asayîşa Navnetewî di Neteweyên Yekbûyî de. Win dikarin di vê linkê de li axaftina Şêx Newaf guhdarî bikin:

Celal Talabanî nexweşe û li Berlinê ye

Avestakurd - Jêderêkê ji malpera AVESTAKURD re ragihand ku serokê Iraqê Celal Talabanî ji bo nexweşiyê hatiye Berlinê... Kengî hatiye Berlinê û li kîjan nexweşxaneyê tê dermankirin, heta niha ne eşkere ye. Hatina wî ya Berlinê ji aliyê YNK ve veşartî hate hiştin.

Piştî Amedê li Şirnexê jî gorek bi kom hat vekirin

Piştî ku di 13 Gulan 1993'an de, li bejaya Şirnexê di navbêna hêzên gerîla û artêşa tirk de şer derdê û du leşker tîn kujtin, hêzên artêşa tirk jî piştî bi rojekê diçin 6 gundiyên Kurd yê wê deverê digirin û tînin tabûra cendirme ya Girikê Amo. Bi fermana serbazên tabûrê li wan gundiyan îşkenceyên giran tîn kirin, bi gulleyan tîn birînkirin û davêjin pey erebeyên leşkerî û bi hovîti tîn kuştin û di erdê tabûrê de tê veşartin. Piştî serbazîya tabûrê dibêjin me van mirovîyan negirtine û hayê me ji wan tune ye. Ew jî wek kesên wenda ketine dosya kujernediyar. Mirovekî ku wê gavê li wê tabûrê leşkerîyê dike û dibe şahidê wan hovîtiyan piştî ku leşkerîya wî diqede diçe serî li Serdozgerîya Destûrmendîya Taybet daye bûyer çawa qewimîye îfade daye û bi çekirina kirokiyê jî cihê ku lê hatine veşartin xwanêkirîye. Piştî nozdeh salan , ji nuh de Serdozgerê Destûrmendîya Taybet yê Amedê, bangî mirovê şahid kir û bi pisporekê Sazîya Tîpa Adlî û Parêzgerê Baroya Şirnexê dest bi kolanê kirin û gehîştin hestîyê gundiyan kujtî. Di kolandina gora bi kom ya Kela navîn ya Amedê ku navenda rêxistina dewletê ya terorê JITEM'ê bû, gehîştin hestîyê 16 mirovan. Malbatên Kurd yên mirovên wan wenda ku ji bo beramberkirina DNA, heta niha 26 malbatan serî li Komela Mafê Mirovan ya beşê Amedê dane.

Li parlemena Tirkîyê gotûbêjên 'Kurd û Kurdistanê'

Avestakurd - Serokê Parlemena Tirkîyê dema di axivîtina her du parlementerên Mûşê Sirri Sakik û Demîr Çelik de behsa Kurd û Kurdistanê hate kirin ji bo destûra nû ya Tirkîyê, mudaxeleya peyvên wan kir. Li ser vê yekê Hasîp Kaplan nerazîbûna xwe nîşan da û got ku, hûn bi înkare nagihin cihekê. Li gorî çapemeniya Tirkîyê, Serokê Koma BDP'ê Hasîp Kaplan der barê vê mijar de da diyar kirin ku, hûn ê li nav çavê me binêrin û bibêjin peyva Kurd û Kurdistanê ji we re qedexeye. Kaplan di axivîtina xwe behsa dîroka şerê Tirkan kir û got ku Kurdan di vî şerî de li dijî mêtîngeran li cem we cih girt. Her wiha Kaplan tekez li ser wê yekê kir ku bi vî rengî em nikarin aşitî û dostaniyê pêk bînin û nerazîbûna xwe li ser mudaxeleya Serokê Parlemena Tirkîyê nîşan da.

Li Amedê di keleha navîn de gora bi kom

Weke tê zanîn ku kela Amedê ya navîn wergeha dewleta tirk bû. Di vir de wîlayet, adlîye, qereqol û hefsxane hebû. Piştî salê 1990 wek qerargeha JITEM'ê hat karanîn. JITEM'ê li vira lêpîrsîn û îşkence mirovên Kurd dikir û wan dikuşt. Li ser daxwaza Şaredarîya Amedê, vî cîyê kevînar yê dîrokî û çandî ji alî sazîyên dewletê hat valakirin. Piştî re dest bi paqîjî, kolan û nûvekirina (restorasyon) vî warî hat kirin. Di xebata kolan û nûvekirina kela navîn de, di kolana li herêma navenda JITEM'ê û hefsxanê de rastî gorek bi kom ku hestîyên 6 mirovan hat. Berê jî mukirdarê PKK û JITEM'ê Abdulqadir Aygan, di derbarê JITEM'ê, qerargeha wê ku lê lêpîrsîn, îşkence û kuştinên bêqanûnî dikirin, agedarîyên berfireh dabû. Aygan di malpera "Nasname"yê de dîsa dîyar kir ku "ev der cîyê JITEM'ê ye û bi ihtîmalek mezin wê vana qurbanên JITEM'ê bin!" got. Ji bo bînan zanîn bê vana kî ne, kesên ku lêzîmên wan wenda ne, wê bi rêya eşkerekirina DNA, wê dêbigehîjin bê ev qurbanî kîne.

Учредительное собрание НКА курдов Саратовской области «Загрос»

19 января в г. Саратове, в здании Дома приема официальных делегаций при Правительстве Саратовской области состоялось учредительное собрание Национально-культурной автономии курдов саратовской области «Загрос». На собрании присутствовало 50 человек, в том числе и представители региональных общественных организаций: руководитель «Ассоциации вынужденных переселенцев «Саратовский источник» – Зуев Александр Пулатович, министр саратовской области, председатель комитета по общественным связям и национальной политике, Аверниязов Сергей Клементович, первый заместитель министра, Яков Роман Борисович, руководитель отделения по национальным вопросам при Правительстве Саратовской области, Владимир Владимирович Козак.

Участники мероприятия обсудили ряд важных политических и социально-экономических проблем курдов области, а также, выразили свою озабоченность в связи с событиями, происходящими в Курдистане, и резко осудили антикурдскую политику, проводимую руководством Турции в стране, в частности убийство 35 курдов в селе Робоски, массовые аресты курдских политиков, правозащитников и журналистов. Мирали Рустамович Фатоян, в своем выступлении подчеркнул, что важнейшим вопросом на пути решения курдской проблемы по-прежнему остается необходимость прекращения изоляции и скорейшего освобождения курдского национального лидера Абдуллы Оджалана.

Председателем НКА курдов «Загрос»т был избран Депутат Ртищевского городского совета Тимур Мамоевич Даврешян.

Также, участники собрания избрали Правление Автономии, задачей которого является решение социальных проблем курдов, населяющих Саратовскую область. В состав Правления вошли 15 человек:

- 1. Тимур Даврешян.
2. Мирали Фатоян (президент правления)
3. Абдулбари Усманов
4. Халит Абдиев
5. Асад Ахмедов
6. Юрик Фатоян
7. Рамазан Будаков
8. Оник Фатоян
9. Якуб Хамидов
10. Алихан Мамоян
11. Надир Бакоев
12. Джамал Мстоян
13. Керем Фатоян
14. Исмаил Юсупов
15. Исмаил Османов

Целями новой организации являются сохранение самобытности, развитие языка и национальной культуры курдов. Как сообщил руководитель Национально-культурной автономии курдов Саратовской области «Загрос» Тимур Даврешян, членом новой организации может стать любой гражданин России, относящий себя к курдской этнической общности. kurdiscenter.ru

Amerîka konsolxaneyê xwe li Sûriyayê dadixe

Avestakurd - Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê hişyarî da hikûmeta Sûriyeyê ku ger aloziyên wî welatî berdewam bin dê konsolxaneyê xwe dabixin. Li gorî ajansa BBC'ê berpîrseke Amerîkayî got ku wan bi desthilatdarên Sûriyeyê re di vî warî de gotûbêj kirine û ji wan xwestine ku konsolxaneyê Amerîkayê di warî ewlehî de biparêze û ger wî karî nekirin ew neçar in ku konsolxaneyê xwe dabixin. Hişyariya Amerîkayê bo daxistina konsolxaneyê xwe di demekê de ku ev heyema çend mehan e li Sûriyeyê alozî êkhatine û heya niha zêdetirî 6000 kes hatine kuştin û Amerîka û welatên Ewropayî jî sizayên aborî xistine ser wî welatî.

Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri

Cəmil HƏSƏNLİ

Tarix elmləri doktoru, professor
“Media forum” saytı tarixçi alim Cəmil Həsənlının “Azərbaycanın sovetləşməsi və Qarabağın qara günləri (1920-1923)” araşdırmasını oxuculara təqdim edir.

Əvvəli ötən saylarımızda

Əvvəla, qeyd edilməlidir ki, Nərimanovun 1 dekabr bəyanatı AK(b)P MK-nın 4 və 30 noyabr tarixli qərarları ilə ziddiyyət təşkil edir. Çünki AK(b)P MK Siyasi Bürosunun İosif Stalin və Serqo Orconikidzenin iştirakı ilə 1920-ci ilin noyabr ayının 4-də keçirilən iclasında Rusiya-Ermənistan müqaviləsi müzakirə edilərkən qərara alınmışdı ki, müqavilə layihəsində “Naxçıvanın və Zəngəzurun Ermənistana verilməsi haqqında təklif edilən maddə istər siyasi, istər də strateji cəhətdən sərfəli deyil”.

Lakin Ermənistanda sovet hakimiyyətinin qələbəsi ilə bağlı noyabrın 30-da keçirilən AK(b)P MK-nın iclasında 4 noyabr qərarına zidd olaraq Zəngəzurun Ermənistana verilməsi haqqında qərar qəbul edildi. 30 noyabr tarixli qərarla ümumiyyətlə Naxçıvan məsələsinə toxunulmurdu. Görünür, elə bunun nəticəsidir ki, dekabr ayının 2-də Leqrana haqqında söhbət gedən üç ərazidən yalnız Zəngəzurun Ermənistanın tərkibinə keçdiyinin Sovet Rusiyası tərəfindən tanındığını bildirirdi. Lakin 30 noyabr qərarı əsasında hazırlanmış dekabrın 1-də Nərimanov tərəfindən elan edilən bəyannamədə, göründüyü kimi, Zəngəzurla yanaşı Naxçıvanın da Ermənistana verilməsi öz əksini tapmışdı.

Nəriman Nərimanovun Bakı mətbuatında dərc edilmiş bəyannaməsinin mətni, hələ bu bəyannamə qəzetlərdə dərc edilməzdən əvvəl Serqo Orconikidze tərəfindən təhrif edilməyə başlanmışdı. Dekabr ayının 1-də Orconikidze Ermənistandakı Rusiya diplomatik nümayəndəsi Leqrana və Çiçerinə vurduğu şifrlı teleqramda bildirdi ki, “Azərbaycan artıq Naxçıvan, Zəngəzur və Dağlıq Qarabağı Sovet Ermənistanına verib”. Bu məzmununda bir məlumatı dekabrın 2-də Orconikidze Lenin və Stalinə də verdi. Orada göstərilirdi: “Azərbaycan dünən artıq Naxçıvan, Zəngəzur və Dağlıq Qarabağı Sovet Ermənistanına verildiyini bəyan edib”. Orconikidzenin bu məlumatı Moskvaya yetişən kimi, dekabr ayının 4-də “Pravda” qəzetində dərc edilmişdi.

Belə bir sual meydana çıxır: doğrudanmı Orconikidze məsələni dəqiqliklə bilmirdi, yoxsa bu səhvə bilərəkdən yol verirdi? Axı Dilicanda sovet hakimiyyəti elan edildikdən dərhal sonra Orconikidzenin Nazaretyanla birbaşa xətlə söhbətinin mətnində məsələ Nərimanovun bəyanatında olduğu kimi göstərilir. O deyirdi: “Bu gün Bakı Sovetinin təntənəli iclası oldu və Nərimanov Azərbaycan hökumətinin bəyannaməsinə oxudu. Orada göstərilir ki, bundan sonra Sovet Ermənistanı ilə Sovet Azərbaycanı arasında heç bir sərhəd yoxdur, bu gündən etibarən Zəngəzur və Naxçıvan qəzalarının ərazisi Sovet Ermənistanının ayrılmaz hissəsidir, Dağlıq Qarabağın əməkçi kəndlilərinə isə öz müqəddəratını təyin etmək hüququ verilir. Neft və kerosin hər iki müttəfiq respublikanın sərvətidir”.

Bu sözlərdən rıqqətə gələrək Nazaretyan birbaşa xəttə demişdi: “Bravo azərbaycanlılar! Mətbuatda sabahdan mən qışqırmağa başlayacağam”.

Azərbaycan İnkilab Komitəsinin sədri Nəriman Nərimanovun məlum 1 dekabr 1920-ci il tarixli bəyanatı bax beləcə bolşeviklərin “yüngül” düzəlişinə məruz qalmışdı. Bəyanatın Bakıda nəşr olunan “Kommunist” (02.12.1920) və “Bakinski raboçi” (03.12.1920) qəzetlərindəki mətnində Dağlıq Qarabağın əməkçi kəndlilərinə “öz müqəddəratını təyin etmək hüququ verilir”disə, onun “Pravda” qəze-

tinin 4 dekabr və Ermənistanda çıxan “Kommunist” qəzetinin 7 dekabr sayında dərc olunmuş mətnində Yuxarı Qarabağın “Ermənistan Sosialist Respublikasının tərkib hissəsi kimi tanınması”ndan söhbət gedirdi.

Bəyanatın məzmununun belə saxtalaşdırılması həmin vaxt Nərimanovun özünün də ciddi etirazına səbəb olmuşdu. Bir müddət sonra o, Tiflisdə olan xarici işlər komissarı Mirzə Davud Hüseynova tapşırırmışdı ki, onun Dağlıq Qarabağ barədəki bu fikrini Qafqaz Bürosuna çatdırsın: “Qafqaz Bürosunda mənim bəyannaməmə istinad edirlərsə, orada hərfən belə deyilib ki, Dağlıq Qarabağa öz müqəddəratını təyin etmək hüququ verilir”.

Ümumiyyətlə, belə bir sual ortaya çıxır: bu bəyanatın doğru mətni Ermənistanda olubmu? Axı Serqo Orconikidzenin yazışmalarından əlavə, bu bəyanat Nərimanov və Mirzə Davud Hüseynovun imzası ilə

teleqram formasında Ermənistan İnkilab Komitəsinə göndərilib.

Məhz bu sənədə istinadən Ermənistan İnkilab Komitəsinin Moskvada olan nümayəndəsi Ter-Qabrelyana məlumat verirdi ki, “Azərbaycan Zəngəzurun, Naxçıvanın birləşdirilməsini və Dağlıq Qarabağda referendum keçirilməsini bəyan edib”. Hətta sonralar, 1957-ci ildə Yerevanda “Böyük Oktyabr Sosialist İnkilabı və Ermənistanda Sovet hakimiyyətinin qələbəsi” adlı sənədlər məcmuəsi nəşr edildikdə bəyanatın Ermənistan Mərkəzi Dövlət Arxivində saxlanılan doğru-düzgün mətni həmin sənədlər toplusuna daxil edilmişdi.

Bununla belə, ötən əsrin 80-ci illərindən başlayaraq erməni müəllifləri həmin sənədin düz mətnini qoyub nədənsə onun əsli ilə düz gəlməyən variantına üstünlük verirlər. Məsələn, bu səhvin yer aldığı Ermənistan SSR EA-nın hazırladığı “Dağlıq Qarabağ. Tarixi arayış” kitabçasının müəlliflər heyətinin bəziləri vaxtilə yuxarıda adı çəkilən sənədlər toplusunun hazırlanmasında da iştirak etmişdilər.

Lakin buna baxmayaraq onlar sənədin Ermənistan arxivində olan və 1957-ci ilin akademik nəşrdə yer alan əsl mətninə deyil, 1920-ci ilin dekabr ayının 7-də İrevanda çıxan “Kommunist” qəzetindəki “əl gəzdirilmiş” mətninə üstünlük veriblər.

Təəssüf ki, Qarabağ sənədləri ilə bağlı bu əməliyyat nə birinci idi, nə də sonuncu oldu.

***

Şübhəsiz ki, Ermənistanda sovet hakimiyyətinin qələbəsindən “vəcdə” gələn Nərimanovun bəyanatında Zəngəzur və Naxçıvan qəzalarının Sovet Ermənistanının bir hissəsi kimi elan edilməsi ciddi səhv idi. Ermənilər, habelə onların Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü şübhə altına almağa meyilli olan havadarları bundan dərhal istifadə etdilər. Sonralar, 1923-cü ildə Leninə məktubunda doktor öz səhvinə etiraf edərək yazırdı: “Ermənistanın xeyrinə Azərbaycan hətta öz ərazilərindən imtina etdi, halbuki həmin vaxt siyasi mülahizələrə görə bunu etmək olmazdı”.

Nərimanovun bəyanatından iki gün sonra, 1920-ci ilin dekabr ayının 2-də Gümrü müqaviləsinə alternativ kimi imza-

lanan Rusiya-Ermənistan hərbi-siyasi müqaviləsində Zəngəzur qəzasının Ermənistanın tərkibinə keçdiyi mübahisəsiz fakt kimi tanınırdı. Halbuki inqilab astanasında rusların keçirdiyi əhali sayımına görə Zəngəzur qəzasında 123 095 nəfər müsəlman, 99 257 nəfər erməni yaşayırdı.

Zəngəzurun bir hissəsinin Ermənistana verilməsindən sonra Qarabağ və Zəngəzurun fəvqəladə komissarı Şamil Mahmudbəyov dekabr ayının 24-də Nərimanova ünvanladığı və onun tapşırığı ilə surəti Orconikidzeyə göndərilən məruzəsində yazırdı: “4 sahədən ibarət olan Aşağı Zəngəzurun nümayəndələri mənim yanıma gələrək Azərbaycan sovet hakimiyyətinin idarəçiliyində qalmaq istədiklərini qəti olaraq bildirdilər. Əgər onların təklifi nəzərə alınmazsa, onlar xahiş edirlər ki, bu əhalinin hara köçürüləcəyi yer müəyyənləşdirilsin”.

Şamil Mahmudbəyov 1920-ci ilin dekabr ayının 30-da Nəriman Nərimanova və Həmid Sultanova göndərdiyi ikinci məlumatda vəziyyətin böhranlı xarakter daşdığını, daşnakların dinc əhaliyə hücum təhlükəsinin hər an gözlənildiyini yazırdı. O qeyd edirdi ki, əgər Mərkəz siyasi mənada bu diyarda hər şeyin uğurlu olacağına əmin olub yüz verstlərlə sahədən orduları çıxarırsa, onda bizim özümüzə icazə verin Qarabağ və Zəngəzuru gözlənilməz hücumlardan qorumaq üçün öz qüvvələrimizi səfərbər edək. O əlavə edirdi ki, biz bunu mümkün və zəruri hesab edirik.

1921-ci ilin fevral ayının 15-də Şamil Mahmudbəyov 24 dekabr məruzəsinə əlavə olaraq Nəriman Nərimanov, Həmid Sultanov və Əlihəydər Qarayevin adına iki səhifəlik məlumat göndərmişdi. O, daşnakların daha da azğınlaşdığını yazır, Qarabağın və Zəngəzurun müsəlman əhalisini erməni talanlarından qorumaq üçün Bakıdan yardım istəyirdi. Mahmudbəyov xəbərdarlıq edirdi ki, daşnaklar “Dağlıq Qarabağın düzən Qarabağla əlaqəsini tamamilə kəsmək üçün Şuşa qəzasının II Vərənd sahəsində üsyan qaldırıb, I Xankəndi sahəsi ilə birləşmək” istəyirlər. O, təklif edirdi ki, Qarabağ və Zəngəzurda müsəlman əhalisinin müdafiəsini gücləndirmək üçün bölgədə böyük nüfuzu olan Sultan bəy Sultanovun imkanlarından istifadə etmək lazımdır. Bunun yeganə yolunu isə o, az əvvəl Qarabağ və Zəngəzurun general-qubernatoru olmuş, azərbaycanlı əhalinin erməni talanlarından qorunmasında müstəsna rol oynamış, ermənilərin təkidi ilə həbs edilmiş Sultan bəy Sultanovun qardaşı Xosrov bəy Sultanovun həbsdən azad olunmasında görürdü.

Hətta Ş.Mahmudbəyov məlumatın sonuna öz əl yazısı ilə əlavə etmişdi ki, “Xosrov bəy Sultanov azad ediləcəyi təqdirdə onun loyallığı və etibarlılığına şəxsən cavabdeh olacaq, onun bütün hərəkətləri üçün məsuliyyəti öz üzərinə götürəcək”. Şamil Mahmudbəyovun bu məlumatı da fevralın 28-də Xalq Komissarları Sovetinin işlər idarəsi tərəfindən Serqo Orconikidzeyə göndərildi.

Ardı var

(Начало № 150)

К этому времени население Наири состояло из протокурдских элементов, что видно и от имени урартийского верховного Бога Халди (а правильно ли звучит клинопись с этим теонимом?) и этнонимом урартских царей.

Халди — хурритское *Hi-u-da*, курдское *Hi-de, Xu-de*. Имя царя Менуа повторяется в имени Мемнон («Понятливый») Митридата. По сей день широко распространены и современное ирано-курдское с.м.и. *Menō, Mana* — «Понятливый». Имя Ишбуини возможно, искаженное от курдского *tişk* (тишк) — луч (солнца) и глагола *buin* (буин) — быть и означает «Солнечный Луч» («Отражение Солнца»). Этноним Сардури исключительно современное ирано-курдское собственное мужское имя (*Serdar*) и означает «Крона (дерева)», «Вершина», «Величина», «Гигант». Общеиранокурдским мужским именем *Serdar* (Сардар) тесно связана и курдская поговорка «Под кроной одного дерева может укрыться тысяча овец», что указывает и на подлинный смысл этого имени как «Главкомандующий», «Полководец».

Ученые страну Биани локализируют в юго-западной части Закавказья, в районе страны Диау(е)хи, даже юго-западнее Чалдырского (от курдского Чыл Дар — «Сорок Деревьев») озера[21].

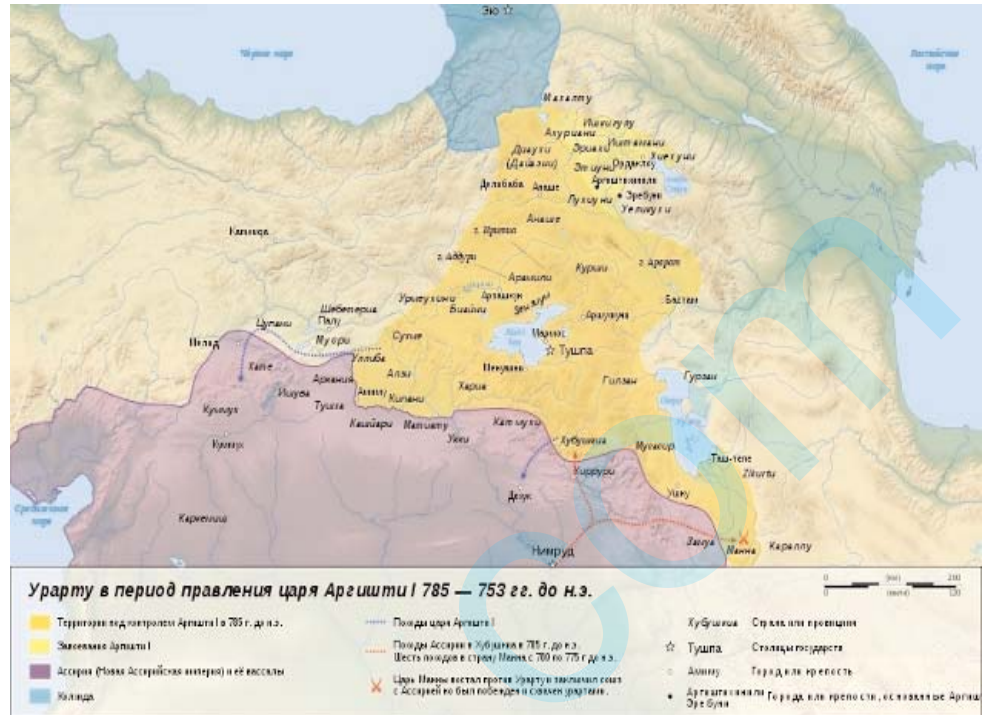
В то же время, центральные области Урарту, непосредственно примыкающие к

ток, специалист своего дела. Наличие в курдской среде женских собственных имен типа *Şarez, Şare*[24], *Şere, Şerza*[25] и многочисленных курдских племен с эпонимами *ширази*[26], *шизаж*, *шивезури*, *шиязи*, *шойвезан*, *шерм*, *шеран*, *шеруни*, *шивили*, *ширави*, *шируйан* и др. также может служить веским доводом в пользу этого предположения. Название страны Шериази состоит из компонентов Шериа (от курдского шер — «лев») и зи (древнекурдское *zi* — «рожденный»), которую можно перевести и как «Рожденные от Льва» (есть и с.м.и. Шеран, Шеро, Шаро — «Мужественный», «Храбрый», «Львиное»).

Следует отметить, что в этом же рассматриваемом нами надписи Аргишти отмечается, что он после завоевания Эриахи «выступил против страны Ануни, завоевал город Уриеуни, царский город Уитерухи». Все эти подвиги Аргишти для бога Халди «за один год совершил». Поэтому, на основании текста, используя последовательность указанных в надписи названий стран, локализовать их также последовательно рядом было бы недопустимой ошибкой. К примеру, область Тариуни, в надписи, в числе завоеванных стран назван после Биани и перед Забахое. Согласно локализации, между Тариуни и Биани находится область Диаеху, а Биани и Забахое - г. Макалтуни и страна Нигини. Аргишти из завоеванных стран за год захватил богатую добычу чис-

таются истинными потомками мидийцев»[28]. Армянская традиция называть курдов «марами» — потомками Астиага, восходит к древнеперсидской, существовала вплоть до середины XIX в. О ней русские исследователи отзывались следую-

Они живут, и до настоящего времени, на тех же «местах и называются курдами»[33]. В ареале своего обитания курдские племена известны своими курдскими названиями: курды, живущие в Баязидском пашалыке, называют себя не Баязидли, но Сливанлы,

щим образом: «Курды вообще плохие мусульмане. Я приведу несколько поверий и поговорок, которые ходят о курдах на востоке... В Персии курд... там не верят ни ему, ни его молитве. Если хотят сказать,

потому что весь этот округ известен у них под именем Сливан; в Богеш, Муш, Сассунн и проч., называют себя Рошки и сам округ — Рошкан»[34]. Касательно этнонима «сасун», согласно армянским перданиям (Моисея

Курдское Государственное Образования На Территории Урарту: Страна Шура Митра

центральному городу Ван, носили совсем другое наименование: Армарили — область восточнее Ванского озера, а следов названия Биани нет в топонимии этого района. Видимо, в действительности существует только одна область под названием Биани, расположенная поблизости озера Чалдыр. В Османской империи было административно-территориальное образование Чалдырский санджак, а границей с Ахалкалаки служит Чалдырский хребет. Территория Карсской области была образована 1 ноября 1877 г. из земель Карсского и Чалдырского санджаков Османской империи, занятых Российской империей в ходе Русско-турецкой войны 1877.

Видимо, от страны Биани, возможно вследствие внутриведенных (родовых) соперничеств и разногласий отделилась род урартских царей, которые закрепившись в Наири, образовали новую династию, но, в память о прежней своей стране продолжали себя именовать титулом царей страны Бианили и в дальнейшем отстаивали этот титул в ходе военных походов на свою бывшую малую родину.

Как справедливо полагает академик Г. А. Меликишвили, засвидетельствованное на территории Диаухи (с детерминативом «страна») название *Şeriazî* также носит хурритский облик: компонент *şerî* очень распространен в хурритской ономастике[22]. Название страны Шериази, возможно, связано с названием богини Шеруа[23] в ассирийском пантеоне, где кроме ассирийских встречаются и иранские божества, обусловленное смешанным характером населения Ассирийской державы. В пантеоне г. Уммы в Шумере, в годы правления III династии Ура была и богиня Шара. *Şarēza* в курдском означает знающий, сведущий, осведомленный, опытный, искусный, зна-

лом 19255 отроков, 10140 воинов, 23280 женщин — всего 52675 человек; 1104 коня, 35015 голов крупнорогатого и 101829 мелко-рогатого скота. И в связи с этим, сложно себе представить, чтобы Аргишти, отягощенный таким количеством военной добычи, смог вместе с ней передвигаться по названным в тексте странам за короткий период времени. Естественно, военные походы в разные страны совершались в разное время и в разных направлениях, а летопись составлялись по итогам этих походов. Поэтому размещать город Узиабатарна и страны Сиримутра между Забахое (предполагаемый район Ахалкалаки) и города Макалтуни страны Игани (на юго-западе озера Чалдыр) нам кажется, будет проблематичным, хотя можно попытаться локализовать ее в районе современного Карса в Северном Курдистане. На это указывает и то, что эти территории всегда находились под кутийско-мидийско-курдским контролем. Но, факт остается фактом — еще в IX в. до н.э. в бассейне озера Ван и в Южном Закавказии обитали иранские-протокурдские племена.

Тариупи (Тариуни) окружал озеро Ван с северной и западной сторон, куда входила и современный район Муша — «Страна мушков»[27]. Позже Тарон как область в Стране *Welata Berapan* («Турубера» армянских источников) курдской племенной конфедерации Мамыкан занимал плодородную долину реки Мел (ныне Карасу, в Северном Курдистане).

Персы территории исторического проживания курдов традиционно называли «Марастан». Иранские источники утверждают, что «иранские курды разговаривают на старо-персидском диалекте и по существующей версии луры являются ответвлением древних курдов. Оба племени счи-

что такое-то обещание никогда не сдержится, то говорят, это «Молитва Мора» (Мор одно из названий курдов). Другая поговорка персов, столь же верно характеризует курдов; они говорят: «Мор Казвинский — хороший вор, вор из Кенгавера (деревня курдов близ Хамадана) — отличнейший вор» и так далее»[29].

Персидская и армянская традиции однозначно под именем Аждахака подразумевают последнего мидийского царя Астиага. Общеизвестно, что ранние письменные источники, в частности, древнеармянские, последнего мидийского царя Астиага называли Аждахак («Дракон»), а всех мидийцев — рожденными от змей — марами. Армянский исследователь второй половины XIX века К. Хачатуров, продолжая эту традицию, пишет об «Астиаге (Аждахаке), царе курдов»[30]. Другой армянский исследователь второй половины XIX в. Худобашев, с опорой на высокий авторитет других армянских историков (Чамчян. «История Армении»; Индикджян. Географическое описание всей земли армянской и ее жителей»), пишет, что «курды произошли от мидян, известных между армянами под общим названием МАРКЪ. Курдами они называются потому, что, во времена существования древнего Армянского царства, жили в той части Армении, которая называлась тогда Кордрик или Корд, а ныне называется Курдистаном»[31]. Далее автор сообщает, что эти курдские племена, пришедшие в Армению под «предводительством Мидийских князей», а «именно, в Кордрик и Мокк, поселились в них и были названы курдами»[32]. Далее он пишет, что «Мидяне пришли в Армению в царствование Багратуни, — и жили в нынешних «пашалыках — Ванском, Мушском, Баязидском», «управляясь своими эмирами или беями».

Хоренаци), «санасуны-сасунцы происходят от Санасара, сына ассирийского царя Синнахериба», то есть, армяне сасунцев первоначально не связывают с армянами, а выдвигают последующей арменизации этих «ассирийцев» армянами. И это несмотря на то, что Сасун свой этноним получил от курдского племени сасуни, а все христанское население Сасуна вплоть до массового своего исхода в 1915-16 гг. исключительно говорили на курдском языке, вся топонимия местности также на курдском, а сасунцы еще и в 60-70-е годы свои свадьбы и похоронные обычаи справляли по курдским обычаям и на курдском языке.

Даже в XVIII веке, согласно армянскому источнику, «Провинция Муш, Курдустанской области, состоит под турецким владением в Малой Армении. — Главный город Муш стоит на самом берегу Евфрата»[35]. Армянские историки годы правления династия Багратуни (Багратиды) указывают ок. 220 — 1045 гг. Хотя, из истории хорошо известно, что в 595 гг. до н.э. территория Урарту уже была подконтрольна мидийцам-курдам.

Это также свидетельствует в пользу того, что носителей этнонима Тариупи (Тариуни) были ираноязычные протокурды. Тароном в IV веке владели курдский род-племя Мамыкан — Мамеконан армянских источников, а область правления их в курдской передаче был известен как *Welata Berapan*, отраженный в армянских источниках как «Турубера» («Тарубера», «Тарон»). Это курдское племя мамыкан и по ныне обитает в Ванской области в Северном (турецкой части) Курдистана, незначительное количество — в Казахстане и России (Краснодарский Край, Республика Адыгея).

И.С. курдимт.ру
продолжение следует

Памяти Кази Мухаммеда

22 января исполнится 66 лет со дня провозглашения Мехабадской Республики, президентом которой стал выдающийся сын курдского народа - Кази Мухаммед.

Путь курдского народа к свободе отмечен виселицами: шейх Абдель-Салям Барзани, шейх Саид Пиран и шейх Саид

Рза, Кази Мухаммед и тысячи менее известных борцов отдали свои жизни за счастье и национальные права нашего народа. Но их подвиг не был напрасным. Эпопея Мехабадской республики, самый факт провозглашения курдского государства, относительно долгий срок (почти год), на протяжении которого оно держалось, мужественное и благородное, истинно-курдское поведение его лидеров перед лицом врагов, суда и казни - все это оставило неизгладимый след в коллективной памяти курдской нации. Одним из привлекательных личных и политических качеств Кази-Мухаммеда было то, что он был совершенно лишен "вождист-

ского комплекса". Он не отождествлял свои личные интересы с интересами народа, не считал, что народ должен служить ему лично и приносить себя в жертву своему лидеру, но наоборот, всегда видел себя слугой и представителем иранских курдов. Имея возможность уйти вместе с барзанцами и тем спасти свою жизнь, он сознательно пожертвовал собой и остался в Мехабате с тем, чтобы предотвратить резню, которую могли устроить шахские войска. И оказавшись, вопреки шахским обещаниям амнистии (которым он, впрочем, никогда не верил) на скамье подсудимых, Кази Мухаммед использовал ее так, как то подобает курдскому патриоту и национальному лидеру, гордо и бескомпромиссно обличая с нее врагов курдского народа и курдской свободы.

В дни падения Мехабедской Республики, Кази Мухаммед передал Мустафе Барзани ее знамя, некогда водруженное над площадью Чарчара. "Он пронесет это знамя - говорил Кази Мухаммед на суде, - и когда-нибудь воздвигнет его на самой высокой вершине Курдистана".

Его пророчество сбылось: Мустафа Барзани и его дети стали законными преемниками курдской государственности, и их стараниями красно-белозеленый флаг с изображением солнца ныне гордо реет над горами и долинами свободного Курдистанского Региона.

Комиссия Сената Франции отклонила закон об отрицании геноцида армян

Французский законопроект об уголовной ответственности за отрицание геноцида армян в среду столкнулся с первым противодействием со стороны парламента - его отклонила комиссия Сената по законам, сообщает агентство Франс Пресс.

Комиссия проголосовала за предложение о неприемлемости текста. Как отмечает агентство, это ожидаемое решение, учитывая позицию членов комиссии, часть которых еще 4 мая 2011 года голодовала против подобного предложения.

Результат голосования поступит на утверждение верхней палаты парламента в понедельник, 23 января, где, по данным агентства, у него есть все шансы провалиться, поскольку большинство сенаторов поддерживают законопроект.

Нижняя палата парламента - Национальное собрание - 22 декабря одобрила текст, который предусматривает наказание в виде года тюремного заключения и штрафа в размере 45 тысяч евро за отрицание любого признанного законом геноцида. Речь идет, прежде всего, о геноциде армян в Османской империи в 1915 году. Количество жертв среди армянского населения составляет около 1,5 миллиона человек. Законопроект был предложен депутатом от правящей партии "Союз за народное движение" (UMP).

Социалисты, которые с сентября располагают большинством в Сенате, также намерены проголосовать за законопроект. Как сообщил глава социалистической фракции, большинство его коллег выскажется "за", а остальные воздержатся от голо-

сования.

Центристы, которые располагают 31 местом в Сенате, в большинстве своем могут проголосовать против или воздержаться. Большая часть сенаторов-коммунистов не намерена голосовать.

Учитывая позицию социалистов и UMP, которым принадлежит 262 сенаторских кресла из 348, предложение о неприемлемости текста в понедельник не найдет поддержки большинства. В тот же день последует голосование, в результате которого законопроект может быть окончательно принят.

Анкара крайне болезненно отреагировала на одобрение данного закона, объявив о замораживании политического, военного и экономического сотрудничества с Францией. В качестве первой ответной меры на следующий день турецкий посол был отозван из Парижа для консультаций. В начале января посол вернулся во Францию.

Eutelsat приостановил вещание РОЖ ТВ

Судья, однако, отказался лишить его лицензии на вещание как того требовало турецкое правительство. Последнее утверждает, что телеканал связан с

После того как Муниципальный суд Копенгагена приговорил к штрафу в 400 тысяч евро курдоязычный спутниковый телеканал "Рож-ТВ".

Рабочей Партией Курдистана, признанной Евросоюзом террористической организацией. Рож-ТВ имеет датскую лицензию на вещание, но студия находится в Бельгии.

В этих условиях, Eutelsat решил приостановить наличие Рож ТВ на своих спутников, чтобы избежать нести уголовную ответственность в качестве соучастника с террористической деятельностью. Eutelsat следовательно, попросил дистрибьюторов uplinking Рой телевизор чтобы его спутники приостановили трансляцию канала. Руководство Курдского национального телевидения Великого Курдистана „Рож ТВ“, заявило теперь наши зрители могут смотреть вещание Рож ТВ по этому ниже указанному адресу.

Делегация парламента Курдистана посетит семьи погибших во время авианалета в Улудере

Делегация парламента Курдистана, как ожидается, посетит турецкую провинцию Ширнак, чтобы выразить соболезнования в связи с убийством 35 курдов в ходе турецкого авианалета.

Ахмед Варти, который является одним из 9-ти членов делегации, сказал агентству Ак-Ньюс, что визит пройдет по просьбе большинства курдских депутатов в парламенте со всего политического спектра. Делегация отправятся в Турцию в воскресенье.

"Мы встретимся с семьями погибших в результате недавнего авиаудара турецких военных самолетов, выразив им соболезнования парламента и народа Курдистана", сказал Варти. Делегация парламента Курдистана посетит семьи погибших во время авианалета в Улудере

Делегация парламента Курдистана, как ожидается, посетит турецкую провинцию Ширнак, чтобы выразить соболезнования в связи с убийством 35 курдов в ходе турецкого авианалета.

Ахмед Варти, который является одним из 9-ти членов делегации, сказал агентству Ак-Ньюс, что визит пройдет по просьбе большинства курдских депутатов в парламенте со всего политического спектра. Делегация отправятся в Турцию в воскресенье.

"Мы встретимся с семьями погибших в результате недавнего авиаудара турецких военных самолетов, выразив им соболезнования парламента и народа Курдистана", сказал Варти.

РПК отрицает причастность к взрыву в Хаккяри

HPG (Народные Силы обороны – боевое крыло РПК) выпустило заявление в связи с взрывом самодельной бомбы в Хаккяри, убившим одного и ранившим 27 человек. HPG отрицает свою причастность к взрыву, подчеркивая, что ни одно из его отделений ни в коем случае не могло быть связано с ним.

Гультан Кышанак : Нужно защищать свой голос

По поводу решение компании "Eutelsat" . Сопредседатель (Партии мира и демократии- BDP), Гультан Кышанак заявила , что "Это неприемлемое решение и является нарушением свободы слова и выражением своих мысли. Рож-ТВ является голосом каждого из нас ,и мы все против этого решения должны выйти, бороться и сопротивляться , чтобы защитить свой голос " .

Отметив, что решения прекращения вещания телеканала Рож-ТВ является частью политики турецкого правительства и ПСР ,и они заставляют курдский народ молчать, а также, чтобы скрыть правду от мирового общества. Кышанак , резко за критиковала решение компании "Eutelsat", и заявила ,что "Это решение , связано с данным политическим процессом, который ведется против курдского народа ."

Кышанак сказала, что "Рож –ТВ являются глазами , ушами и голосом курдского народа ,и это голос является голосом тех , кто требует демократию и мира ,и никто не в силе, чтобы заставить нас замолчать ,и закрыть этот телеканал . Телеканал Рож-ТВ, ведет трансляцию против черной пропаганды, которая является параллельной политики правительства Турции и партии ПСР в разрушения и уничтожения курдского народа ."

Кышанак отметила , что " Они давят на телеканал Рож-ТВ ,чтобы погасит наш голос ,и я призываю курдский народ оказывать сопротивления в знак протеста против этого решения и защищать свой голоса."

Напомним , что после того как Муниципальный суд Копенгагена приговорил к штрафу в 400 тысяч евро курдоязычный спутниковый телеканала "Рож-ТВ". Судья, однако, отказался лишить его лицензии на вещание как того требовало турецкое правительство. Последнее утверждает, что телеканал связан с Рабочей Партией Курдистана, признанной Евросоюзом террористической организацией. Рож-ТВ имеет датскую лицензию на вещание, но студия находится в Бельгии.

В этих условиях, Eutelsat решил приостановить наличие Рож ТВ на своих спутников, чтобы избежать нести уголовную ответственность в качестве соучастника с террористической деятельностью.

Eutelsat следовательно, попросил дистрибьюторов uplinking Рой телевизор чтобы его спутники приостановили трансляцию канала.

Руководство Курдского национального телевидения Великого Курдистана „Рож ТВ“, заявило теперь наши зрители могут смотреть вещание Рож ТВ по этому ниже указанному адресу.

Президент Барзани принял министра экономики Турции

Масудом Барзани, президент регионального Курдистана, принял турецкого министра экономики Зафера Чаглаяна, который прибыл в Эрбиле, в сопровождении более 200 инвесторов, предпринимателей и владельцев турецких компаний для участия в турецко – курдском экономическом форуме, который состоялся вчера в Эрбиле и Сулеймании .

Министр Турции передал президенту Барзани приветствие Премьер-министра

Турции Реджеп Тайип Эрдогана, стороны говорили о развитие экономических отношений в различных областях, торговли и инвестиций, добавив, что сопровождающая его делегация, которая включает в себя большое количество инвесторов и бизнесменов, пришли для координации и сотрудничества со своими коллегами , чтобы повысить уровень сотрудничества между Турцией и Курдистаном .

Пресс -Секретарь президента Барзани, Фейсал аль-Даббаг в своем заявления газету « Аль-Шарк Альаусат», сказал, что президент Барзани приветствует прибытие делегации и желание турецкой стороны в развитии торгово-экономического сотрудничества, выразил готовность руководства регионального Курдистана предоставить все необходимые материалы для работы в инвестиционной области по улучшению экономические положения.

Курдистан может стать независимой страной

Идея раздела Ирака не нова. В 2006 г. Джозеф Байден, тогда глава Комитета по международным делам Сената США предложил разбить государство на три части - для шиитов, суннитов и курдов. Совместно с Лесли Гелбом (Leslie Gelb), почётным президентом Совета по внешней политике, Байден написал программную статью с издательским названием "Единство посредством автономии в Ираке": они предлагали применить к Ираку схему раздела Боснии. Особенно полезным США видится независимый Курдистан: он дестабилизирует одновременно Иран, Сирию и Турцию, спровоцировав курдские меньшинства в этих странах последовать примеру. Для того, чтобы исключить самостоятельное развитие Ирака, Вашингтон поддерживает постоянную возможность распада страны. "Самый верный союзник" шейх Абу Риша в последнее время выступает за автономию суннитских регионов на западе и севере Ирака . В декабре 2011 руководство провинций Анбар, Диала и Салахеддин также заявило, что намерено доби-

ваться большей автономии - по примеру Курдистана, у которого имеется собственный парламент, президент, вооруженные силы и возможность подписывать нефтяные контракты напрямую без участия Багдада . А в комплексе все эти меры на официальном языке Вашингтона называются так: "Соединённые Штаты останутся вместе с иракским народом, чтобы построить более сильную и благополучную нацию", как заявил министр обороны США Леон Панетта на церемонии .

Политбюро ПСК обсудило нынешний кризис в Ираке

Под председательством Генерального секретаря Патриотического союза Джалаля Талабани Политбюро партии (ПСК), провела три заседания с 7 января - 8 - 9, 2012 г., На заседании было обсуждено текущий кризис, который переживает политический процесс в Ираке, подчеркнув, что беспорядки и риски могут привести к политическим конфликтам и сектантским столкновениям. На совещании, подчеркнуто , что лучшим решением для кризиса является проведение Национальной конференции политических партий, которое предложил президент Джалаль Талабани и при поддержке других партий. Необходимость проведения переговоров и обмена мнениями между Патриотическим союзом Курдистана, Демократической партии Курдистана , другими курдскими партиями и иракскими сторонами для того, чтобы преодолеть

препятствия, мешающие политическому процессу, в том числе нерешенные вопросы между Эрбилем и Багдадом было отмечено на заседании ПБ ПСК .

Было выражено полная поддержка усилиям президента Джалала Талабани и президента Курдистана Масуда Барзани, для достижения консенсуса между иракскими сторонами.

Азад Джундияни официальный представитель Политбюро ПСК, в заявлении для прессы по итогам встречи, заявил, что президент Джалал Талабани вернулся в Багдад в понедельник вечером, чтобы начать переговоры с политическими партиями там, чтобы ликвидировать разрыв между ними.

Единственный способ вывести Ирак из кризиса это путь переговоров между политическими партиями в Ираке, добавил Джундияни.

Ильхам Алиев принял иракскую делегацию

19 января Президент Азербайджанской Республики Ильхам Алиев принял делегацию во главе с председателем комитета по внешним связям парламента Республики Ирак Хаммамом Хамуди.

Глава государства выразил удовлетворение успешным развитием двусторонних связей между Азербайджаном и Ираком. Подчеркнув, что некоторое время назад Азербайджан посетил с визитом министр иностранных дел Ирака, Президент Ильхам Алиев сказал, что две страны намерены развивать сотрудничество во всех областях. Отметив значение межпарламентских связей в развитии двусторонних отношений, глава государства выразил уверенность в том, что визит в Азербайджан большой делегации, представляющей парламент Ирака, послужит делу расширения сотрудничества между двумя странами.

Председатель комитета по внешним связям парламента Ирака Хаммам Хамуди выразил удовлетворение визитом в Азербайджан большой делегации, представляющей в парламенте все регионы Ирака. Отметив, что в Ираке уже сформировано стабильное общество, Хаммам Хамуди подчеркнул, что его страна заинтересована в расширении сотрудничества с соседними государствами, в частности с Азербайджаном, в различных направлениях, в том числе в области экономики, торговли и инвестирования.

Президент Барзани и турецкий губернатор обсудили открытие новых пограничных пунктов

В понедельник, президент Курдистана Масуд Барзани принял губернатора пограничной с Ираком турецкой провинции Хаккяри Муаммера Тукера и сопровождающую его делегацию.

На встрече они обсудили открытие двух новых пунктов пересечения границы между провинцией Хаккяри и провинциями Эрбиль и Дахук.

Президент Барзани выразил готовность оказать всяческую поддержку устройству новых пограничных пунктов.

Обмениваться студентами с Азербайджаном

Председатель комитета парламента Ирака предлагает наладить студенческий обмен между двумя странами. Об этом в четверг на встрече с азербайджанской делегацией в Парламентской ассамблее Организации исламского сотрудничества (ПА ОИС) заявил председатель комитета по внешним связям иракского парламента Хаммам Хамуди.

"Для укрепления духовных и религиозных связей между двумя странами необходимо организовать обучение иракских студентов в Азербайджане и азербайджанских - в Ираке", - сказал Хамуди.

Член азербайджанской делегации в ПА ОИС Сабир Рустамханлы сообщил, что Азербайджан оказывает систематическую помощь иракским студентам в получении виз.

Хамуди высоко оценил сотрудничество двух стран.

"Для нас является честью избрание Азербайджана непостоянным членом Совета безопасности ООН", - сказал он.

Руководитель азербайджанской делегации в ПА ОИС Говхар Бахшалиева отметила, что взаимоотношения Азербайджана и Ирака имеют длительную историю. Азербайджан в международных организациях, в том числе, в ПА ОИС, поддерживает Ирак, сказала она.

Pukmedia.com

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

ТАХИР СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:

RAMİZ CƏBRAYILOV,
SAKİT ÇIRAQLI

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın
övqeyi ilə üstüstdə düşməyə bilər.

www. Diplomata-kurdi.com

Ünvan: Bakı şəhəri, 40

Küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil-17

Navnisan: Bakü 40 soyaq
S.Mehmandarov xani 25 mal-17

Адрес: Баку 40, улица С.
Мехмандарова дом 25 кв-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində uğılıb səhifələnilib və "Futbol+ Serviss" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadət namə : NFŞ 005004966

BUSB-un2 sayılı Sabunçu rayon

filialı

VÖEN1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 4500